

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Жоржета Назърска, УниБИТ,

за дисертационния труд на Константин Кръстев Ковачев

на тема „Християнският възглед за страданието и съвременните нравствени проблеми“, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление 2.4. Религия и теология, Научна специалност „Нравствено богословие“

Със заповед № РД38-432/6.07.2015 г. на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“ бях утвърдена за член на Научно жури относно дисертационния труд на Константин Кръстев Ковачев, редовен докторант в Катедра „Практическо богословие“ при БФ на СУ. Трудът на тема „Християнският възглед за страданието и съвременните нравствени проблеми“ с научен ръководител доц. Костадин Нушев е представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по Професионално направление 2.4. Религия и теология, Научна специалност „Нравствено богословие“. Предоставените ми документи относно процедурата показват, че при нея са спазени напълно изискванията на Правилника за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд на Константин Ковачев съдържа 289 страници, от които 270 са основният текст. Той е структуриран в Увод, три глави (с по три параграфа), Заключение и Списък на използваните източници. Изследването се основава на разнообразни източници на български, немски и английски език, от които 19 първични и 193 вторични, вкл. електронни ресурси.

1. Оценка на резултатите и приносите на кандидата

Представеният дисертационен труд е посветен на проблема за страданието. Широко проучван в хуманитарните, социалните и природните науки, в полето на теологията той е третиран предимно от догматичното богословие. Затова намирам за сполучливо решението на докторанта да разгледа въпроса през призмата на нравственото богословие и в сравнителна перспектива, като представи своя цялостна концепция върху християнската генеалогия и феноменология на страданието. Въз основа на системен теологичен анализ на

Св. Писание, на патристичната традиция и на съществуващите проучвания у нас и в чужбина К. Ковачев аргументира наличието на Старозаветен и Новозаветен тематичен модел на страданието, характеризиращ се с търсене на причините в злото и греховността на човешката природа, с виждането, че страданието е път за духовно израстване на човека и средство за възстановяване на връзката му с Бога, и с разбирането, че на него трябва да се гледа оптимистично и да се преодолява с покаяние, молитва, аскеза, надежда и смирение. Според докторанта, тези модели могат да се прилагат успешно от християнските богослови и практики като противодействие на моралната криза и на хедонистичните тенденции в съвременното общество. По моему именно тук се съдържа основният научен принос на дисертационния труд.

Рецензираният текст е базиран на сравнителния подход. Това личи от логичната и прегледна структура, където християнските модели на страданието се съпоставят първоначално с тези на редица философски учения (епикурейство, стоицизъм, философията на Кант, Ницше и Шопенхауер) и на някои световни религии (будизъм), а в Трета глава – със секуларната визия на науката и специално с утилитаризма, либерализма, материализма и антропософията.

Несъмнено достойнство на труда е неговият интердисциплинарен характер. Той е замислен и осъществен в рамките на нравственото богословие, но с широк и критичен поглед върху схващанията на съвременната философия (на морала и на религията), антропология, биоетика, психология (вкл. медицинска), биология и медицина. Много идеи и аргументи докторантът черпи също така от гранични направления в теологията като християнска антропология, християнска психология и християнска психотерапия.

Последната глава на дисертацията съществено обогатява съществуващата научна парадигма относно практическото проектиране на проблема за страданието в постмодерната/глобалната епоха. К. Ковачев детайлно анализира връзката му с психическите проблеми и болести на съвременниците (тревожност, отчуждение, самоизолация, депресия, фобия и пр.), с екологичните опасности и с тревожните дилеми на медицинската биоетика (аборт, асистирана репродукция и евтаназия). Докторантът подробно аргументира християнската визия, опираща се на любовта, надеждата и вярата като проява на Божия промисъл и Божията справедливост, и я разграничава от рационалистичните възгледи.

Накрая не бих пропуснала и други сполуки на текста, които все по-рядко се наблюдават в трудовете на млади автори. К. Ковачев демонстрира отлична осведоменост по разработваната тема относно меродавните научни тези. Тях той анализира и съпоставя, но нерядко им се противопоставя, коригира или допълва. Работата му с източниците е коректна, те са описани и цитирани изрядно. От написаното личи, че използваната методология е овладяна и приложена релевантно.

2. Критични оценки, забележки и препоръки

Наред с посочените достойнства на дисертацията бих искала да обърна внимание на някои неизбежни трудности, които съпътстват разработването на подобен първи и обширен труд. Добре би било при евентуална бъдеща публикация докторантът да прецизира формулировките за обект и предмет на дисертацията (с.18), да помисли за окрупняване на кратките по обем параграфи (напр. 2.1,2.2.,2.3. на с. 50-65), да засили аналитичността за сметка на описателността и да редактира някои фактически и езикови неточности (Хосе Ортега-и-Гасет в м. Хосе Ортега – с. 197; „аспект“ в м. „аспекция“ – с. 66,71, „обобщавам“ в м. „стилизирам“ – с. 18,60,92,102, „разбирам“ в м. „асимилирам“ – с.14,62,64,65,70,76,102).

Заклучение

В заключение декларирам **положителната** си оценка на представения дисертационен труд. Смятам, че той отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, на Правилника за неговото приложение и на Правилника на СУ „Св. Кл. Охридски“ за приложение на ЗРАС. Рецензираният текст съдържа безспорни, авторски приноси с научен и научно-приложен характер.

Въз основа на изложеното препоръчвам на уважаемото Научно жури **да присъди** на Константин Кръстев Ковачев образователната и научната степен „Доктор“.

29.09.2015 г.

Член на Научното жури:

гр. София

(проф. д-р Ж. Назърска)